Vlaams Parlement

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 70
van **TINE VAN DEN BRANDE**
datum: 21 januari 2021

---

aan **BENJAMIN DALLE**
VLAAMS MINISTER VAN BRUSSEL, JEUGD EN MEDIA

Fake news en desinformatie in Vlaanderen - Verspreiding

De recente gebeurtenissen in het Capitool in Washington illustreerden nog eens wat de impact kan zijn van de constante stroom aan desinformatie en fake news in onze maatschappij.

Een groep mensen leeft daardoor in een parallelle realiteit en predikt een eigen waarheid, gestoeld op verzinsels. De aanval op het Capitool was een uiting van die verkeerde waarheid via handelen. Neurologen en psychologen zullen beamen dat hoe meer een onwaarheid herhaald wordt, hoe vaster ze zich nestelt in het brein. Ook als ze herhaald wordt om ze te ontkennen.

In de media en online worden we vaker geconfronteerd met beelden, comments, memes, zelfgecreëerde nieuwsfeiten van 'gewone' burgers, volwassenen, jongeren én - schokkend! - zelfs kinderen, die volledig geïndoctrineerd zijn. Fake news en desinformatie zijn hun waarheid en realiteit geworden. Hun hoofd zit vol met incorrecte informatie en overtuigingen. Het is een huzarenwerk om dat verkeerde denkpatroon in iemands hoofd recht te zetten.

De minister gaf al meermaals aan dat hij de strijd tegen desinformatie en fake news zal opdrijven en bovendien ook zal inzetten op mediawijsheid.

1. Welke bijkomende initiatieven zal de minister nemen om de Big Tech, die ook een verpletterende verantwoordelijkheid hebben, verder te responsabiliseren?
2. Op welke initiatieven werkt de minister samen met zijn federale collega's?
3. Zijn er cijfers voor Vlaanderen beschikbaar?
   a) Hoeveel berichten die fake news en desinformatie bevatten, worden er dagelijks verspreid in Vlaanderen?
   b) Via welke kanalen? Welk kanaal is koploper in het verspreiden van fake news en desinformatie?
   c) Hoeveel burgers worden er zo bereikt? Volwassenen, jongeren?
   d) Is er bekend welke burgers en profielen het meest vatbaar zijn voor fake news? Is de oorzaak ervan gekend?

4. Is de minister van mening dat er voldoende laagdrempelige kanalen zijn waar de gewone burgers fake news en desinformatie kunnen melden? Welke zijn dat?
5. Vindt de minister dat die kanalen voldoende bekend zijn? Zijn ze gebruiksvriendelijk?

BENJAMIN DALLE
VLAAMS MINISTER VAN BRUSSEL, JEUGD EN MEDIA

ANTWOORD
op vraag nr. 70 van 21 januari 2021
van **TINE VAN DEN BRANDE**

1-2. Op woensdag 13 januari jl. werden mij hierover in het Vlaams Parlement ook enkele actuele vragen gesteld. Ik heb toen aangegeven dat het essentieel is dat we nadenken over de rol van sociale media en hun verantwoordelijkheid. Het uitgangspunt moet steeds zijn: wat offline niet toegestaan is, is ook online niet toegestaan. Het is een complex gegeven en zal inspanningen van verschillende overheidsniveaus vragen. Ik wil goed samenwerken met mijn Europese en federale collega's om hierrond meer transparantie en duidelijkere regels af te dwingen. Denk maar aan de Digital Services Act, een belangrijk wetgevend initiatief van de Europese Commissie. De Digital Services Act zal de aanbieders van platformen duidelijke verplichtingen en verantwoordelijkheden geven om de wetten te respecteren en fundamentele rechten en vrijheden van de gebruikers te waarborgen.

Maar ook op Vlaams niveau zullen we stappen ondernemen. De Audiovisuele Mediadiensten Richtlijn verplicht aanbieders van videoplatformdiensten passende maatregelen te treffen ter bescherming van het algemene publiek tegen inhoud die aanzet tot geweld of haat jegens een groep personen of een lid van een groep, discriminerende inhoud bevat of tegen inhoud waarvan de verspreiding bepaalde misdrijven inhoudt (vb. het publiekelijk aanzetten tot het plegen van een terroristisch misdrijf). Binnenkort starten we met de behandeling van de omzetting van deze Richtlijn in het Mediadecreet in het Vlaams Parlement. Op die manier kunnen we in beperkte mate ook videoplatformdiensten ter verantwoording roepen of kan de Vlaamse Regulator voor de Media klachten over videoplatformen overmaken aan zijn Europese collega's.

Daarnaast blijf ik de betrokken bedrijven aanspreken op hun verantwoordelijkheden.

3. a-c) Er is weinig en zeker nog geen structureel onderzoek naar desinformatie en het voorkomen daarvan in Vlaanderen of België. Enkele onderzoeken gaan wel in op de mate waarin burgers in Vlaanderen of België bezorgd zijn over online desinformatie, ermee in aanraking komen of vertrouwen hebben in hun kunnen om desinformatie te herkennen.

d) Ook hierover zijn nog geen studies gedaan. Het is belangrijk aan te geven dat iedereen vatbaar is voor desinformatie. Mediawijs geeft aan dat volgende factoren een rol kunnen spelen:

- voorkennis: een basis van goede kennis over een onderwerp kan helpen om aanvullende informatie beter in te schatten;
- engagement: de mate waarin een thema een gevoelige snaar raakt en de boodschap kan inspelen op zorgen, frustraties, angsten waar je mee zit;
- vertrouwen: de mate waarin je vertrouwen hebt in de instanties die de juiste informatie over het onderwerp verspreiden;
- hoger ontwikkelde kritische vaardigheden: wie meer geoefend is in abstract en kritisch denken, doorziet vlugger slechte informatie, al moeten we hierbij vermelden dat complotdenkers vaak heel kritisch en met veel onderzoek handelen.

Het Kenniscentrum Cultuur- en Mediaparticipatie is hierrond onderzoek aan het verrichten.

4-5. Er zijn op dit ogenblik verschillende mogelijkheden tot behandeling van klachten (o.a. Ombudsdienst), die evenwel niet specifiek gericht zijn op het melden van fake news en desinformatie.